O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

АСРГА ТАТИГУЛИК ЙИЛЛАР

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

2001 йил 14 август сешанба

Сотувда эркин нархда

№ 158 (2720)

Асосий масала — Мустақилликни сақлаб қолишимиз, уни келажак авлодларга омон етказишимиз, қадрини тўғри тушунишимиз лозим.

Ислом КАРИМОВ.

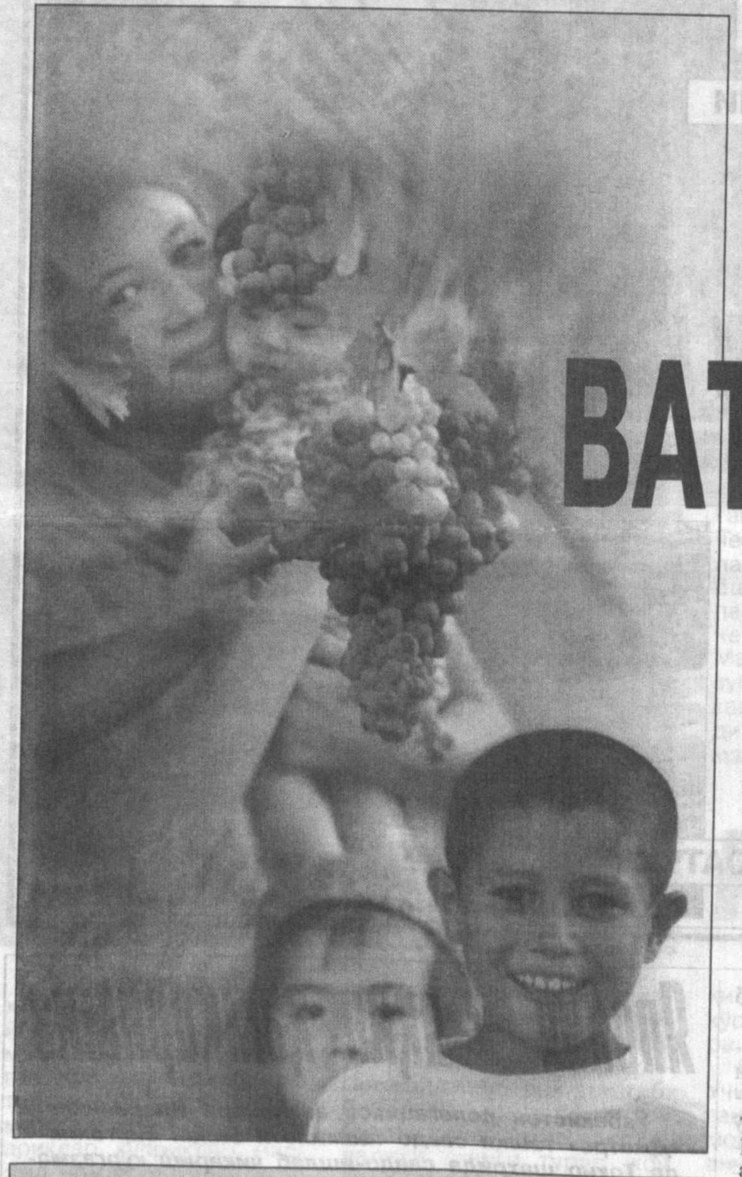

ВАТАН — ТОЛЕИМИЗ, ТАҚДИРИМИЗСАН!

Инсон яхшиликка тез кўникади...

Бугун биз — Ўзбекистонда 25 миллионмиз ва ҳар биримиз — ўз диди-табиатига, феъл-атворига, атроф-дунёга нисбатан ўз қарашларига эга шахслармиз. Бизлар бир хил ўйламаслигимиз, севги ва нафратимиз манбалари ҳам ҳар хил бўлиши мумкин. Лекин бизларни бирлаштириб турадиган муҳим ибтидолар бор: ўн йил олдин барчамизнинг ҳаётимизда туб бурилиш юз берди ва шу янги ҳаёт — ҳаммамизники.

Янги ҳаёт тақдиримизда кўпгина хайрли ўзгаришларни юзага келтирди ва бу ўзгаришлар бизга фавқулодда туюлмайди.

Инсон яхшиликка тез кўникади...

Шу йилнинг баҳор ойларида Тошкент шаҳрининг Чилонзор ва Юнусобод туманларида халқаро андозалардаги улуғвор кўприклар қурилиб, фойдаланишга топширилди. Уларнинг афзалликларини айниқса, автомобилларнинг рулида ўтирганлар дарҳол пайқашади. Лекин бугун бу янгиликлар уларнинг кундалик ҳаёт тарзига сингиб кетди.

Яқин ўтмишда кўпчилик одамлар арзимаган лаш-луш ва озуқа маҳсулотлари учун, бир буханка нон учун, бир неча литр бензин учун оғир ва сўнгсиз навбатларга тизилиб туриши — кундалик муаммолардан эди. Бугун мактаб ёки лицей ўқувчиси пештахталарида неча минг хил маҳсулотлар терилиб, харидорларга мунтазир бўлиб турган супермаркетларга кириб чиққач, сизнинг бу яқин ўтмишга таллуқли ҳикояларингизни эшитса, чўпчакка дуч келгандай: «Наҳотки?» деб елкасини учиради.

Инсон янгиликларга тез кўникади...

Кимлардир бу янгиликларнинг асл манбаларини ҳам тез унутиб қўймоқда. Ҳа, биз озодлигимизни, мустақиллигимизни қўлга қурол олиб, хунрезликларга бош уриб, қўлга киритмадик. Ва бунинг учун Оллоҳга шукр қилишимиз керак. Бироқ мустақилликни кимдир бизга тилла тақсимчада узатгани ҳам йўқ. Бунинг учун, сир эмас, Президентимизнинг матонати, қатъияти ва донишмандлиги керак бўлди. Тоталитар тузумнинг «кароматларини» бошидан етарли кечирган халқ шу матонат ва қатъиятга — ташна ер обиҳаётга муҳтож бўлганидай — муҳтож эди. Тарихий зарурият ўз ишини қилди. Зўравон салтанат емирилиб, озодлик қуёши бошимизда кулди. Лекин бизга оғир асоратлар «мерос» қолди. Узилган хўжалик алоқалари иқтисодиётимизни синовларга дуч келтирди. Завод ва фабрикаларда мавжуд жиҳозлар жисмонан 70-80 фоизга эскирган, маънавий жиҳатдан эса — 100 фоиз яроқсиз эди. Энг оғири, жамият ҳаёти ва меҳнатини уюштиришнинг эски усуллари бизни боши берк кўчага киритиб қўйган эди: биз ҳаётни маъмурий-буйруқбозлик асосида бошқаришдан чиқишимиз керак эди, тенг тақсимот ва давлат дотациясига мос бундай бошқарув совет даврининг шароитидаёқ ўзининг яроқсизлигини исбот қилиб қўйган эди. Янги, бозор муносабатларини эса уқиш, ўрганиш ва ўзлаштириш лозим эди, бошқа мамлакатлар тарихида бунинг учун неча ўн йиллар зарур бўлганлигини ҳам биз яхши биламиз. Биз эса буни тарих тақозоси билан тез ўзлаштиришимиз зарур эди. Ҳаётимизни фаровонлик даражаларига тез кўтариш ниятида бўлсак, биз шундай шитобли жараёнга тайёр бўлишимиз лозим эди.

Хуллас, осмондан чалпак кутиб, давлатнинг маҳрига тушиб яшаш даври мутлақо тугаган эди...

Биз янги даврнинг ана шундай янги қонуниятлари таъсирида беихтиёр, аста-секин ўзгардик. Биз бугун бошқача одамлармиз. Энг муҳими, кўпчилик одамлар — ўзларининг ҳаётда кенг имкониятларга эга катта куч эканлигини яққол ҳис этдилар. Бу — мустақил тараққиётнинг катта ғалабаларидан биридир.

БИЗ

Албатта, орамизда кечаги боқимандалик даврини ҳамон қўмсайдиган, кечагина нонни — бироз сертъам ва кечаги шакарни — бироз ширинроқ эди, деб ҳасрат қилиб турадиган кимсалар йўқ эмас. Лекин уларнинг боқимандалик кайфиятига бугунги ҳаёт кулиб боқмаётган бўлса, бунда ҳаёт эмас, балки уларнинг ўзи айбдор эмасми? Ахир замон, тараққиётга ҳамнафас бўлиб яшай олмасак — бу бизнинг муаммомиз, ҳаётнинг эмас. Тараққиёт эса муқаррар олдинга қараб боради ва у ҳамма нарсани ўз ўрнига қўяди. Ўзбекистон мустақилликнинг ўтган ўн йили ичида иқтисодий тараққиёт, ижтимоий инфратузилмаларни янгилаш, миллий онгда чуқур сифат ўзгаришларини ҳосил этиш борасида яққол ютуқларга эришганлиги ҳатто халқаро миқёсда ҳам эътироф этилмоқда. Ўзбекистон билан бутун дунё ҳисоблашмоқда.

Инсон яхшиларга тез кўникади...

Мамлакатимиздаги тинчлик, осойишталик, ижтимоий барқарорликни ҳам биз одатдаги ҳол деб тушунишга кўникканмиз. Биз бундай шароитга ўзимиз нафас олаётган ҳаводай табиий, деб қараймиз. Ва бунга ҳам шукр қилишимиз керак.

Аммо 1999 йилнинг 16 февралида Тошкентда содир бўлган портлашлар, террорчиларнинг ёввойиларча ҳатти-ҳаракати ҳар лаҳза огоҳ бўлиб яшашимиз зарурлигини ҳам исбот этди. Давлатимиз дахлсизлиги, ҳаётимизнинг осойишталиги айрим бир кишиларнинг эмас, балки ҳаммамизнинг ишимиз ва ташвишимиз бўлиши лозимлигини кўрсатди. Унутмайлик, бу борада ҳар биримиз масъулиятлидирмиз.

Ҳа, инсон яхшиликка тез кўникади...

Мустақиллик бизга нима берди? Бу масала истиқлолнинг илк кунларидан бошлаб муҳокама этилади. Инсон учун унинг «плюс» ва «минус»лари, биз эришган ютуқлар ва олдимизда кўндаланг турган муаммолар гоҳида битталаб таҳлил этилади, сир эмас, баъзилар эски даврни қўмсаб, бу масалага ёндашади, баъзилар ўша мустабид «эски давр»нинг азоб-уқубатлари ва келтирган кулфатларини хотирлар экан, мустақилликнинг ноёб неъмат эканлигини виждон-имонини ўртага қўйиб ҳимоя қилади...

Бизга бундай эркин, ранг-баранг, мустақил фикрлаш имкониятини ҳам Истиқлол берди. Яқин замонда бундай фикрлаш — инсоннинг фазилати эмас, балки инсоннинг «камчилиги» деб саналар эди. Чунки ҳамма учун «юқори» фикрлар, бошқалар ана шу «юқори»нинг фикрини тўтиқушдай такрорлар, сал ундан чекинсанг, жойинг — одамлар орасида эмас, балки турмада, лагерда ва ҳатто «девор ёнида» ҳам бўлар эди...

Эркин фикрлаш ҳуқуқимиз — мустақил Ватанимиз Конституциясида муҳрланган ва бошқа бир неча давлат қонунлари билан муҳофаза этилган. Биз «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларацияси»ни имзолаган, ҳаётимизни энг илғор демократик андозалар асосида қайта ташкил этиш йўлидан бораётган давлат ва жамиятни барпо этиш учун курашаяпмиз. Бундай шароитда — виждон эркинлиги, фикр мустақиллиги, сўз эркинлиги — ноёб неъматлар саналади. Биз шу йўлдан бораяпмиз. Шундай яшашга ўрганаяпмиз.

Биз даврнинг барча яхшиликларига тез кўникаяпмиз...

Улуғ аждодларимиз, жамият ва инсоннинг камолоти — илмда, маърифатда, маънавий юксалишда, деганлар. Асримиз бошида жадидлар, оташин маърифатпарварлар миллатнинг илмий, маърифий, маънавий камолотини орзу қилганлар. Кучлари етганича дарслик ёзган, мактаблар очган, театрлар ташкил этган, газета-журналлар чиқаришган. Муддао битта — халқ ўссин, ўзини танисин, дунё халқларидан зиёда бўлса — бўлсин, аммо кам бўлмасин... Аммо уларнинг эзгу муддаолари мустабид тузум зарбаларига учраб, барбод бўлди. Ўзлари маҳв этилди.

Мустақиллик ана шу асрий орзу-армонларни воқеликка айлантиришга порлоқ йўл очди. Президентимиз ғоялари ва бевосита раҳбарлигида Кадрлар тайёрлаш бўйича улуғ миллий дастур ишлаб чиқилиб, ҳаётга жорий этилди. Шу асосда таълим тубдан янгиланди. Ижтимоий ва маънавий баркамол авлодни тарбиялаш — давлат сиёсатига айланди. Юзлаб, минглаб фарзандлар чет элларда ўқиб келмоқда. Болалар тарбиясига боғча ёшидан катта эътибор қилинмоқда. Бу йўналишдаги фаолиятга давлат бюджетидан катта улушлар ажратилмоқда.

Таълим-тарбиянинг халқаро андозаларга кўтарилиши — «тараққиётнинг ўзбекча модели»даги олтин бир қирра бўлиб, халқаро миқёсда катта обрў-эътибор қозонмоқда.

Республика учинчи минг йилликка улуғвор ва тубли ўзгаришлар билан қадам қўйди. Келажакка мустаҳкам ва гўзал пойдевор қўйилди. Биз бу янгиликларга, замон ҳаётимизга олиб келган яхшиликларга битта-битта кўникаяпмиз ва уларни ҳаёт тарзимиз асосларига айлантираяпмиз.

Илоҳим, шу йўлдан адаштирма бизни!

МЕН

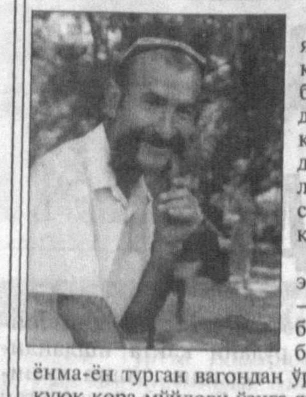

Устига сақич, ялтироқ қоғозли конфетлар ва бошқа майда-чуйдалар териб қўйилган стол олдига бир неча қизалоқлар келди-да, сотувчини пойлаб қолишди.

— Буларнинг эгаси борми ўзи? — деди улардан бири бетоқат бўлиб. Шунда ёнма-ён турган вагондан ўрта бўйли, озғин, қуюқ қора мўйлови ўзига ярашган киши тушиб келди.

— Хўжайини-мен.

Очиғи, бундай тушунчага, бизнинг қулоқларимиз, онгимиз энди ўрганаяпти. Киши ўзини мулк эгаси, мулк хўжайини сифатида ҳис этиши — биз мустақиллик даврида дуч келган янгиликдир. Бу янгилик ўткинчи ҳодиса эмас, балки ҳаётда тобора мустаҳкам қарор топаётган тамойиллардан биридир.

Ўзини қизларга «Мен хўжайин» деб таништирган Зокир Қодиров, аслида, тез киришимли, дилкаш, хушчақчақ йигит экан. Янада аниқроқ айтсам, қуйиб-қўйгандай, ҳозирги минглаб оддий тижоратчиларнинг биттаси. Ҳозирча тижорат бисоти мана шу увоққина стол устига бемалол сиғади. Нима қипти? Муҳими, у Тошкентдаги бутун бошлиқ маҳалланинг корига имкон қадар ярайдиган йўл топди. Кимдир ундан битта «пачка» сигарет харид қилади ва шу баҳона, ўз турмуш муаммоларини дарди ҳол этади, кўчада ишлайсан, кўпчилик билан муомалада бўласан, ажаб эмас, бу масалада ёрдаминг тегиб қолса, дейишади. Худди шундай йўл-йўлакай суҳбатлар унда янги-янги тадбиркорлик режаларини уйғота бошлади.

90-йилларнинг бошида у деярли аросатда қолган эди: аниқ бир касб-ҳунари йўқ, мабодо, бирон жойга ишга жойлашса ҳам бу жойда узоқ ушланиб қолмас, бир сўз билан айтганда, тайинсиз бир кимса эди. Лекин бундай яшашнинг охири вой эканлигини ич-ичида сезар, кўнгли безовта эди. У нимадандир, тайинли бир нарсадан ҳаётини бошлаши керак эди. Бир ҳодиса ҳаётини ўзгартирди. Унга каттароқ пул зарур бўлиб қолди. Ўйлай-ўйлай, ҳамёнида бор пулига улгуржи бозордан арзимаган мол олиб, олди-сотдига киришди. Ҳар қалай, ўғирликдан яхши-ку, нимаси уят, деб ўзини ишонтирди...

Зокирнинг шундан кейинги ҳаётини, фикри, кўнглидаги ўзгаришларни ҳижжалаб ёзсак, достон бўлади. Гапнинг хулосасини айта қолайлик: кимдир уйини сотмоқчи ёки уйини ижарага қўймоқчи бўлса, бугун бу ишларнинг «ҳавосини олган» киши сифатида Зокирга маслаҳатга келишади. Ҳатто ёлғиз ёки узоққа юраолмайдиган қария кишиларга бозор- ўчар қилишда ҳам кўмаклашаверади. Мана шу йўсинда, у ўзининг жамиятга кераклигини пайқади. Ҳам савоб, ҳам тирикчилик!

Ҳожатбарорликда қадамлари ростлашиб, хусусий меҳнат фаолиятини юргизиш учун патент олди. Қурувчилардан ташландиқ вагонни харид қилди. Қошкўзини бўяб, бинойидай ишхонага айлантирди. Атрофини ободонлаштирди. 20 йилдан бери ташландиқ бўлиб ётган ерни чиқинди қурилиш материалларидан тозалади, йирикларини болғалаб майдалади, кира машина топиб, шаҳардан ташқарига чиқарди. Бир неча ҳафтани шу қора меҳнатга сарфлади... Бугун бу жой серманзара бир гўшага айланди. Қариялар келиб, бир пиёла чой устида «дунёнинг гаплари»ни муҳокама этишади, ёшлар Зокир ўрнатган ўриндиқларда суҳбат қуришади. Ҳар 9 Майда маҳалладаги уруш ва меҳнат фахрийларини таклиф этиб, «Хотира ва Қадрлаш куни»ни бирга нишонлашади. «Омон бўлгур, Зокиржон», «Бизга қилган бир ҳимматинг, ўн бўлиб қайтсин, Зокиржон», «Барака топ, Зокиржон!» деган фотиҳаларни олади.

Мустақиллик ўзгартириб юборган ҳаёт унинг шахсий ҳаётини ҳам ўзгартириб юборди. У ҳаётда ўрнини топди. Бугун унинг қийинчиликлардан нолиб ўтиришга вақти йўқ. Вақтини эл нафи учун яхши ишларга бағишлаб, ўзи ҳам шу яхши ишлар боғида кўкаришни ўйлайди, холос.

Бир ўлкаки...

Ер майдони — **447,400 квадрат метр**

Аҳолиси — **25 миллион нафарга яқин**

Пойтахти — **Тошкент (аҳолиси 2 миллион кишидан ортиқ)**

Маъмурий-ҳудудий кўриниши — **Қорақалпоғистон Республикаси, 12 та вилоят, 162 та туман, 118 та шаҳар ва шаҳар андозасидаги аҳоли пунктлари.**

Давлат тили — **ўзбек тили**

Давлат рамзлари — **байроқ, герб, мадҳия**

Давлат қурилиши — **республика**

Мустақиллик куни — **1 сентябр**

Конституция куни — **8 декабр**

Олий ижроия органи — **Президент — давлат ва ҳукумат раҳбари**

Олий қонун чиқарувчи орган — **Олий Мажлис (250 депутатдан иборат бир палатали Парламент)**

Аҳолининг саводхонлик даражаси — **99,16 фоиз**

Гринвич вақтига кўра фарқ — **+ 5 соат**

МУҲТАРАМ ГАЗЕТХОН!

Ўтиб бораётган ҳар бир кун, ҳар бир соат бизни Ўзбекистон Мустақиллигининг 10 йиллиги тантана қилинадиган улуғ айёмга яқинлаштирмоқда.

Сиз «Халқ сўзи» саҳифаларида жорий йилнинг 23 май сонидан 8 августигача Мустақиллик даврининг ҳар бир йилида рўй берган муҳим воқеалар, истиқлол одимлари ҳақида ҳикоя қилувчи саҳифалар билан танишдингиз. Бугунги махсус сон ўша солномалар силсиласига ўзига хос якун ясайди, Ўзбекистон халқ хўжалигининг турли жабҳаларида шонли айёмга қандай борилаётгани хусусида ҳисоб беради.

ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТ

Олий Мажлисда

унинг юксалиши фуқароларнинг ўз ҳуқуқлари ва қонунларимизни қай даражада билишларига боғлиқ

Дарвоқе, ҳаммамиз ҳам мамлакатимиз парламенти томонидан қанча қонун қабул қилингани-ю, бўлажак сессия муҳокамасига қандай қонун лойиҳалари киритилгани, уларнинг асосий мазмун ва моҳияти нимадан иборат эканлигини биламизми?

Кеча Олий Мажлиснинг VI сессияси олдидан Фидокорлар Миллий демократик партиясининг Олий Мажлисдаги фракцияси, республика «Маънавият ва маърифат» маркази ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимлиги ташаббуси билан ўтказилган «Қонунлар муҳокамаси: юксак маънавийлик ва ҳуқуқий маданият» мавзуидаги маънавий-маърифий анжуманда, Олий Мажлис сессияси муҳокамасига киритилган қонун лойиҳалари ҳақида гап борди. ФМДПнинг Олий Мажлисдаги фракцияси аъзолари қонун лойиҳаларининг мазмун ва моҳиятини шарҳлаб бердилар. Хўш, нега биз жиноий жазоларни либераллаштириш йўлини танладик, суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларининг ижроси ҳақидаги қонун лойиҳасига бугун қандай эҳтиёж туғилди, референдум тўғрисидаги қонун лойиҳасига-чи? Тадбиркорликни ривожлантиришга нима учун мамлакатимиз раҳбари катта эътибор қаратмоқда, биржалар фаолияти ҳозирги даврда қандай тартибга солиниши керак? Маънавий-маърифий анжуманларда ана шундай саволларга жавоб изланди. Баҳс-мунозара жараёнида мутахассислар қонун лойиҳалари юзасидан таклиф ва мулоҳазаларини билдирдилар.

Ўз мухбиримиз.

УЛКАН БУНЁДКОРЛИКНИНГ

Биз муқаддас заминда яшаяпмиз. Бу азиз тупроқда не-не улуғ аждодларимизнинг, пиру авлиёларимизнинг ҳоки бор. Уларнинг руҳи бошимизда чарх уриб кезмоқда. Уларнинг армонларини амалга оширишга, келгуси авлодга ўзимиздан ибратли ва хайрли ишларни мерос қолдиришга қарор қилганмиз. Энди бу йўлда ҳаммамиз бирлашиб ҳаракат қилмоғимиз, бир ёқадан бош чиқариб, умумий хонадонимиз — Ўзбекистон келажаги учун курашмоғимиз лозим.

Ислом **КАРИМОВ.**

Ўзбекистонда бир марта бўлган киши бу ерга қайта-қайта талпинади ва албатта, қайтиб келади. Бунинг учун у баъзи дунё халқларининг одатига амал қилиб, Тошкент ёки бошқа шаҳарларнинг кўплаб фавворaларига тийин ташлаши шарт эмас. Ўзбекистоннинг ўзига тортадиган мўъжизавий кучи бор. Бу — ўзбек халқининг меҳмондўстлиги, барчага бўлган иззат-ҳурмати, меҳридарёлиги. Буни ҳис қилмаслик, англамаслик, баҳоламаслик мумкин эмас...

Ўзбекистоннинг табиий бойликлари ҳақида четдан туриб кўп гапиришади. Бу ерда минерал хомашёнинг 100 га яқин тури мавжуд, 700 га яқин конлар аниқланган, айни пайтда 370 дан ортиқ ҳаракатдаги конлардан йилига 200 миллион тонна хомашё қазиб олинади, дейишади. Лекин, мамлакатимизнинг энг асосий бойлиги — бу одамлар эканлигини кўпроқ таъкидлашади.

Бойликни эса асраб-авайлаш керак. Шунинг учун ҳам 1991 йилда мустақилликни қўлга киритган, янгидан барпо этилаётган мустақил ҳуқуқий демократик давлатнинг ички ва ташқи сиёсати «Ислоҳотлар инсон учун, унинг бахт-саодати учун», деган ғоя асосига қурилган.

Барча мулк

Иқтисодий шарҳ

ЎН ЙИЛЛИК ОДИМЛАРИ

Ўзбекистонда мустақиллик йилларида хусусийлаштириш жараёни бошланиб, 130 минг давлат корхоналари ва хўжалик объектлари мулкчилик шаклларини ўзгартирди, 1745 жамоа хўжаликлари (колхозлар) деҳқон ва фермер хўжаликларининг кўнгилли уюшмаси — қишлоқ хўжалик ширкатларига айланди. 2001 йилнинг ўрталарида республикада 183 минг ўрта ва кичик корхоналар ҳамда микрофирмалар рўйхатга олинди, юз минглаб хусусий тадбиркорлар шахсий меҳнат фаолияти билан шуғулланиш учун патентга эга бўлдилар.

Ҳозирги кунда мамлакатдаги хусусий мулк соҳибларининг сони 3 миллиондан ошди. Улар — 927 минг акциядор-жисмоний шахслар, 1,8 миллион деҳқон хўжаликлари ва 43,8 мингдан зиёд фермерлар, 52 мингтага яқин кимошди савдоларида сотиб олинган мулк ва кўчмас мулк объектлари эгалари, шунингдек, 180 минг нафар хусусий корхона очган кишилар.

Мустақилликка эришилган дастлабки кунлардаёқ республикамиз олдида: 1991 йилга келиб тўла инқирозга юз тутган эски иқтисодни қандай ислоҳ этиш керак, деган муаммо пайдо бўлди.

Худди ўша дамларда мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов иқтисодиётни ислоҳ қилишнинг аниқ ишлаб чиқилган концепциясини илгари сурди. Бу концепция халқаро миқёсда «Жамиятни ислоҳ қилишнинг ўзбек модели», «Ислом Каримовнинг беш тамойили» деб юқори баҳоланди. Ўзбекистон, қанчалик самарадор бўлмасин, ўзга давлатларнинг тажрибаларига кўр-кўрона тақлид қилиш йўлидан бормади. Аксинча, мавжуд тажрибаларни атрофлича ўрганиб, улардан шароитимизга мос айрим тамойилларни ўзлаштириб, республикамиз ўзига хос ва ўзига мос тараққиёт йўлини яратди. Унинг асосий хусусиятлари Президентимиз томонидан илгари сурилган қуйидаги машҳур беш тамойилда ўз мужассам ифодасини топди. Булар — иқтисодиётнинг сиёсатдан устунлиги, ислоҳотда давлатнинг етакчилиги, ҳаётнинг барча соҳаларида қонун устуворлиги, аҳолини кучли ижтимоий ҳимоялаш, ниҳоят, бозор иқтисодиётига ўтишнинг босқичма-босқич амалга оширилиши тамойилларидир.

Дунёдаги ҳар қандай давлат томонидан танланган тараққиётнинг стратегик йўли нечоғлик тўғри ёки аксинча эканлигини ҳаёт, амалиёт кўрсатади. Ўтган ўн йилда Ўзбекистон танлаган мустақил тараққиёт йўлининг чуқур асосли ва самарали эканлиги яққол исботланди.

Республика шу йиллар мобайнида ёнилғи-энергетика мустақиллигини қўлга киритганлиги бунинг ажойиб далилларидан биридир.

Ўтган асрнинг 1885 йилида Фарғона водийсида биринчи нефть фаввораси отилиб чиқди. 1953 йилда республикада илк газ конлари излаб топилиб, ишга туширилди. Ҳисоб-китобларга қулоқ тутадиган бўлсак, ёнилғининг бу тури билан республикамиз нафақат ўзини таъминлайди, балки уни бошқа мамлакатларга экспорт қилиши ҳам мумкин. Худди шу мақсадда Бухоро-Ўрал газ қувури қурилиб, Ўзбекистоннинг «Зангори ёнилғи» дарёси марказга қараб оқиза бошланди. Бироқ республиканинг ўзида минглаб қишлоқлар ва шаҳарлар бу дарё бўйида газга зор бўлиб, ўтин-чўп билан тирикчилик қилиб қолаверди.

Умумиттифоқ тақсимотида Ўзбекистон аянчли қисматга дучор этилди: у поёнсиз мамлакат учун атиги хомашё манбаи эди, бу заминдан ер ости ва ер усти бойликлари ташиб кетилди, лекин бу ерда саноат тармоқларини ривожлантириш эътибордан четда қолди.

Табиийки, мутлақо «Марказ» томонидан, Москвадан бошқарилган республиканинг бундай ночор қисматга розиликдан ўзга иложи йўқ эди. Бироқ бундай қисматга ўз эркинлигини қўлга киритган, суверен давлат асло рози бўла олмас эди. Ва шу боисдан ёнилғи-энергетика мустақиллиги, Ўзбекистон истиқлолга эришгач, биринчи галда ҳал этилиши зарур бўлган вазифалардан бирига айланди.

Тармоқни изчил босқичма-босқич қайта ташкил этиш «Ўзбекнефтгаз» Миллий корпорациясининг туғилишига сабаб бўлди. «Ўзбекнефтгаз» — иқтисодиётимизда қудратли, фаолияти пухта йўлга қўйилган бир соҳадир. 1995 йилга келиб, республиканинг нефт ва газ маҳсулотларига эҳтиёжи тўла-тўкис таъминланди. Тармоқда ва улкан ҳажмдаги ишлар амалга оширилди, соҳа ривожига кўп миқдорда чет эл инвестицияси ҳам жалб этилди. Мамлакатимизнинг турли минтақаларида бир неча нефть ва газ манбалари эл хизматига қўйилди. Кўкдумалоқдаги заҳира таркибидан суюқ углеводород олинмоқда, улкан корхона — Фарғона

Янги парламент

Қонунчилик

Давлат нимадан бошланади? Бугун жамият ҳаётини белгиловчи оқилона қонунлар ва тамойиллардан, албатта.

Мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримов 1992 йил республика мустақиллигининг бир йиллиги байрамига бағишланган тантаналарда қилган маърузасида бунинг моҳиятини равшан тушунтириб берди. Президент таъкидлаганидек, биз инсонпарвар ва эркин, миллий, диний эътиқодларнинг ҳар хиллигидан қатъий назар, фуқароларнинг барча ҳуқуқлари тўла таъминланадиган ижтимоий ва сиёсий тузумни яратишга интилмоқдамиз.

Ўтган 10 йил «Ўзбекистон Республикаси ҳаётида қандай ўзгаришлар юз берди?» деган саволга жавоб топиш учун кўпдан-кўп қиёсий далилларга бизни эга қилди. Бизнинг ҳар биримиз шахсан ўз тақдиримиздан, «юқоридан» кўрсатмалар асосида эмас, балки ўз хоҳиш-иродамиздан келиб чиқиб белгилаган ҳаёт йўлимиздан бунинг ажойиб далилларини топишимиз мумкин. Лоақал, кенг қанот ёзган тадбиркорлик ҳаракатини кўз олдимизга келтирайлик. Атиги ўн йил аввал бундай фаолият таъқиқ остида эди, кимки ўзича бу йўлга қадам ташласа, «жиноятчи» деган ном оларди. Бугун — тадбиркорлик — мамлакатда олиб борилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг устувор йўналишларидан бири ва шахсан Президентимизнинг ўзи унинг ривожига катта эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиб келаяпти.

Мустақилликнинг ўтган 10 йил мобайнида Ўзбекистонда жамиятнинг чинакам янги мазмун-моҳиятли, кенг кўламли ҳуқуқий пойдевори яратилди. Мустақил Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилиниши ва Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларациясини имзолашдан ташқари жамият янги ҳаётининг барча соҳаларини белгиловчи юзлаб қонунлар яратилиб, амалга жорий этилди.

Таъкидлашимиз керак, мамлакат парламенти — Олий Мажлис шитобли тараққиёт шароитида ўзи қабул қилган айрим қонунлар эскириб, тўлдириш ва қайта ишлашга муҳтожлик сезаётганлигини тан олишдан тортинмайди. Энг муҳими, бу қонунларни ўз вақтида, ҳаёт талаби билан мукаммаллаштириш тадбирларини кўради. Битта далил. Жорий йилнинг май ойида бўлиб ўтган иккинчи чақириқ Олий Мажлиснинг бешинчи сессиясида мамлакатнинг ўтган йилги бюджетининг бажарилиши муҳокамаси қизғин муҳокамага сабаб бўлди. Шунда Ислом Каримов сўз олди. Бюджетнинг даромад қисми самарадорлигига доир Президентнинг ҳаққоний танқидий мулоҳазалари депутатларда масалага тамомила янгича қарашни уйғотди.

Бу нимани кўрсатади? Чиндан ҳам, депутатларимизга гоҳида донишмандлик, узоқни кўра билиш, башоратли қараш етишмайди. Бу ҳам тушунарли, ҳали иш тажриба етарли эмас, самарали қонун яратувчилик кўникмалари энди шаклланмоқда. Шу боисдан, улар мавжуд қонунларни такомиллаштириш устида қизғин иш олиб бораяпти, янги қонунлар устида масъулият билан ишламоқдалар. Бугунга келиб қабул қилинаётган давлат аҳамиятидаги ҳар бир ҳужжат халқаро миқёсда эътироф этилган талабларга жавоб берадиган даражада тайёрланмоқда.

Ташқи кузатувчига республика парламентининг амалий фаолияти, бир қарашда, бошқача туюлиши мумкин: депутатлар, маълумки, бу даргоҳда ярим йилда бир марта тўпланади, сессиялар нари борса, икки кун давом этади, уларда жамиятни ғулғулага соладиган шовқин-суронлар ва замзамалар кўзга ташланмайди, иш ғоятда хотиржам, амалий руҳда ташкил этилган. Бироқ яқиндан танишсанг, васвасалардан холи, осойишта иш шароити самарали фаолият учун зарурлигини пайқайсан. Тўғри, бу даргоҳда ҳам фикрлар хилма-хиллиги, нуқтаи назарлар тўқнашуви, қайсидир идора ёки шахс манфаати учун кураш кўзга ташланади. Аммо бу баҳслар ҳурматсиз адибади айтишишларга бориб етмайди.

Ўзбекистон парламентида қонун яратувчиликка оид тайёргарлик ишларини, депутатлар нуқтаи назари ва фракцияларининг бу борадаги келишувларини сессиялар ўртасидаги даврда бажариш одат тусига кирди. Сессияга эса маромига етказиб тайёрланган, қонун лойиҳалари бўйича умумхалқ муҳокамаси жараёнида айтилган фикр-мулоҳазалар, депутатларнинг ўзи, партиявий гуруҳлар ва фракциялар томонидан уларга киритилган тузатишларни ўзида мужассам этган матн олиб чиқилади.

«Юқоридан» туширилган фикрнигина тасдиқлашга одатланган собиқ Олий Советдан қонун яратувчилик билан фаол шуғулланувчи Олий органга ўтиш — мустақил Ўзбекистон эришган энг асосий ютуқлардан биридир.

Сувга ташланган тошдан тўлқин доиралари ҳосил бўлганидай, ҳар бир сессиядан кейин республика аҳолисининг турли қатламлари ҳаётида ўзига хос бир жонланиш ва ҳатто уйғониш ҳаракатлари рўй беради. Шу пайтгача, бизни давлат «боқади» деб, тайёрни кутиб яшашга кўникиб қолган одамлар бу янги қонунлар шароитида шахсий ташаббускорлик, тадбиркорлик куч-ғайратини кўрсатишга кириша бошладилар. Юртдошларимизда шу пайтгача ўзини аён этмаган улкан имконият ва салоҳият мавжудлиги кўзга кўриниб қолаяпти. Бу мислсиз салоҳият бунёдкорлик амалиётида ўзини ёрқин кўрсатадиган кунлар узоқ эмас.

Бизнес равнақ топади

ЎН ЙИЛЛИК ОДИМЛАРИ

Мамлакатимизда 2000 йилнинг 1 январигача чет эл инвестицияси жалб этилган 3,59 минг корхона рўйхатга олинган. Уларнинг асосий қисми фаолият кўрсатмоқда, баъзилари эса энди оёққа тураяпти. Улардан мингтага яқини саноат корхоналари бўлиб, қолган қисми қишлоқ хўжалиги, қурилиш, транспорт, алоқа, соғлиқни сақлаш, маданият, туризмга ихтисослашган. АҚШ, Буюк Британия, Германия, Корея, Хитой, Туркия, Покистон, Ҳиндистон, Исроил, Бирлашган Араб Амирликлари, Швейцария, Россия, Украина, Қозоғистон каби бошқа мамлакатлар Ўзбекистоннинг ишончли ҳамкорлари ҳисобланади. Мамлакатимизда биргина Американинг 100 га яқин саноат, савдо, ҳуқуқий ва консалтинг фирма ва компаниялари муваффақиятли фаолият юритмоқда.

Ушбу қўшма корхоналарнинг 1999 йил экспортга чиқарган маҳсулотлари қиймати 371,5 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бу кўрсаткич мамлакат экспорт ҳажмининг 11,5 фоизи демакдир. 1992 йил билан таққослайдиган бўлсак, бу рақамлар тўрт баравар ортиқ.

Республика ҳукумати иқтисодиётни ислоҳ қилиш стратегиясини ишлаб чиқар экан, чет эл инвестициясини жалб қилишга устувор йўналиш сифатида катта эътибор қаратди. Олий Мажлис бу эзгу мақсадга эришишнинг қонуний асосларини яратиш учун қисқа вақт мобайнида бутун бир қонунлар мажмуини қабул қилди. Ушбу қонун ҳужжатлари Ўзбекистон иқтисодиётини интеграциялашда чет эллик ҳамкорларга катта қулайликлар яратади. Улар орасидаги «Чет эл инвестициялари ва чет эллик инвесторлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги қонун, айниқса муҳим аҳамият касб этади.

Бундан ўн йил аввал мамлакатимизда «хусусий мулк» тушунчаси ҳақоратли гапдай қабул қилинарди. Бугун эса аксинча. Биз шахсни ҳурмат қилишни ўргандик, унинг қадрига етадиган бўлдик. Бу эса Ўзбекистоннинг янги тарихида яна бир қадам олдинга илгарилаш бўлди. Юртимизда ниҳоят тўла қонуний ҳуқуққа эга мулкдорлар синфи шаклланди. Бу кишилар инсон қўли билан, заҳматли меҳнат билан яратилган барча нарсани қадрлайдилар.

Ҳукуматимиз миллатидан, ирқидан, турар жойидан қатъий назар ҳар бир меҳнаткаш инсон фаолиятини ҳимоя қилиш ҳақида ғамхўрлик қилади. Зотан, чет эллик экспертларнинг хулосасига кўра, хорижий инвесторлар фаолиятига доир Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари бошқа МДҲ давлатлари қонунларидан фарқли ўлароқ, жуда мукаммалдир. Ушбу қонунларда чет мамлакатлар вакиллари учун кенг имтиёзлар ва кафолатлар акс эттирилганки, бундай шароит бошқа жойда йўқ.

Масалан, 1995 йилда божхона тўловлари миқдори Ўзбекистон билан савдо иқтисодий соҳада муваффақиятли ҳамкорлик қилаётган чет давлатлар фирмалари ва жисмоний шахслари учун икки баравар камайтирилди. Шунингдек, давлатлараро ва кредит шартномалари асосида мамлакатимизга келтириладиган товарларга божхона тўловлари олинмайди.

Бу каби имтиёз ва кафолатлар Ўзбекистонда бизнесни ривожлантиришга кенг шарт-шароит ратаётганлигини «Зарафшон-Ньюмонт» ўзбек-америка қўшма корхонаси фаолияти мисолида яққол кўриш мумкин. Атиги 19 ой ичида Қизилқум барханлари ичида 45 минг тонналик темир конструкциялар, трубалар, механик ва бошқа ускуналар монтаж қилинди. 1995 йили 14 миллион тонна рудани қайта ишлайдиган корхона ишга туширилди. Бу ерда ўрнатилган технология энг кам миқдорда олтин аралашган рудани ҳам қайта ишлаш имконини беради. Бугунги кунгача корхонада бир неча ўн тонна қимматбаҳо металл ишлаб чиқарилди.

Масаланинг моҳияти ҳамкорлар олаётган фойдадагина эмас, олиб борилган ўзаро келишувлар, корхона объектларини қуриш ишлари ҳам чин маънода дунёдаги энг намунали деб баҳоланмоқда. Ушбу лойиҳани амалга оширишда бир нечта банклар, жумладан, Европа Тараққиёт банки иштирок этди, кўплаб фирмалар ускуналарни етказиб беришга жалб этилди. Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, Ўзбекистон ҳукумати қўшма корхонани бунёд этиш ишларида кўзга ташланадиган ҳеч қандай узилиш бўлмаслигини таъминлади. Республикамиз ўз зиммасига олган мажбуриятларни ўз вақтида, мубоabsлағасиз бажара олишини, малакали кадрлар салоҳиятига эга эканлигини, ҳар қандай даражадаги масалани шараф билан муносиб еча олишини кўрсатди.

Ўзбекистоннинг бу тажрибаси жаҳон ҳамжамияти томонидан юқори баҳоланди, унинг обрўсига обрў қўшди, жаҳон ишбилармонлари доирасида, халқаро муносабатларда унга бўлган эътибор янада ортди. Мамлакатимиз ҳукумати чет эл инвестицияларини жалб қилиш мумкин бўлган иқтисодиёт тармоқларини аниқ белгилаб олди. Булар қуйидагилардир:

— энг замонавий технологиялар асосида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш;

— қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашни кўпайтириш;

— минерал хомашё ресурсларини қазиб олиш ва экологик тоза маҳсулот тайёрлашни ташкил этиш;

— саноат ва маиший чиқиндиларини қайта ишлаш;

— радиоэлектрон саноати моллари ишлаб чиқариш;

— замонавий ахборот ва телекоммуникация тизимларини ташкил этиш;

— электр энергиясини тежаш ускуналарини ишлаб чиқариш;

— дори-дармон ва тиббий техника, ускуналар ишлаб чиқариш;

— туризмни ривожлантириш.

Ўзбекистоннинг ўн йиллик тантаналарига жаҳоннинг кўплаб мамлакатларидан минглаб меҳмонлар ташриф буюради. Уларнинг кўпчилиги мамлакатимиз иқтисодиётини ривожлантиришда яқиндан ҳамкорлик қилаётган бизнесменлар саналади. Баъзилари эса бу ишга энди киришиб, бу ёш давлат билан жиддий муносабатда бўлиш мумкинми, деган саволни ўз олдига қўймоқда.

Албатта, мумкин. Ўтган ўн йил буни тасдиқлаб берди. Мамлакатимиз қатъиятли, ишончли ва ўз сармоясини бекорга ишлатмайдиган, уни асрай оладиган ҳамкор эканлигини аллақачон жаҳонга намойиш этди.

Япония – яқин ҳамкоримиз

Ўзбекистон делегацияси вакиллари Япониянинг «Джетро» ташқи савдо ташкилоти билан биргаликда Токио шаҳрида савдо-ишлаб чиқариш кўргазмаси ва инвестиция семинарини ўтказдилар.

«Ўзбекистоннинг иқтисодий имкониятлари» деб номланган кўргазмада ватанимизнинг йирик ишлаб чиқариш корхоналари ўз маҳсулотларини намойиш этдилар. Булар орасида «Фонон» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Ўзқурилишматериаллари» ассоциацияси корхоналари, «Ўзбек Ипаги», «Ўзенгилсаноат», «Ўзмевасабзавотвиносаноат» холдинг компаниялари, «Ёғмойтамакисаноат», «Ўзбектуризм», «Ўзбекистон ҳаво йўллари», «Ўздонмаҳсулот» акциядорлик компаниялари, Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Мусаввир» илмий-ишлаб чиқариш маркази каби кўплаб ташкилотлар бор.

Мамлакатимиз иқтисодиётини ислоҳ қилишнинг муҳим йўналишларидан бири бўлган инвестиция сиёсатига бағишланган кўргазманинг махсус бўлими алоҳида эътиборни ўзига тортди. Ундаги кўплаб рисола, варақа ва маълумотномаларда чет эл инвестицияларини жалб этишнинг қонуний-ҳуқуқий асослари батафсил акс эттирилган. Уларда инвесторларга кенг кафолат ва имтиёзлар яратилажаги ҳақида таъкидлаб ўтилган.

Ўзбекистон ва Япония ҳамкорлиги кундан-кунга ривожланиб бораяпти. Бизнинг мамлакатимиз ўзининг мислсиз имкониятлари билан Япониянинг ишбилармон доираларида катта қизиқиш уйғотмоқда. Юртимизда қурилаётган Шўртан газ-кимё мажмуи, Кўкдумалоқ компрессор станцияси каби катта қурилиш объектларида Япониянинг йирик компаниялари иштирок этаётганлиги фикримизни очиқ-ойдин тасдиқлаб турибди.

Республикамизда дунёга машҳур «Мицуии Ко», «Сумитомо корпорейшн», «Мицубиси корпорейшн», «Марубени корпорейшн», «Чори Ко ЛТД» каби компанияларнинг 16 та ваколатхонаси доимий ишлаб турибди. Япониянинг Ўзбекистон иқтисодиётига киритган инвестицияси умумий миқдори 1,3 миллиард АҚШ долларидан ортди. Бу инвестиция мамлакатимизда телекоммуникация ва транспорт инфратузилмасини ривожлантиришга йўналтирилган. Япониянинг (JBIC) халқаро ҳамкорлик банки томонидан 500,3 миллион АҚШ доллари миқдорида имтиёзли иен кредитлари ажратилган. Бу маблағлар темир йўллар ва йўловчи транспортини яхшилаш, аэропортларни таъмирлаш, Қамчиқ довони йўл қурилишига сарфланмоқда.

JBIСнинг экспорт кредит миқдори — 720 миллион АҚШ долларидан ортиқ. Бу кредитнинг бир қисми Чиноз ва Шаҳрисабздаги тўқув-йигирув фабрикалари қурилишига ва Фарғона тўқимачилик комбинатини таъмирлашга йўналтирилган. 2001-2002 йилларда ишга туширилиши мўлжалланган ушбу янги корхоналарда ҳар йили 5 минг тоннадан ортиқ юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқарилади.

Япония ҳукумати экологик аҳвол ёмонлашган Оролбўйи ҳудудига ва Хоразм вилоятига техника етказиб бериш бўйича ҳам беминнат ёрдам бериб келмоқда. 1994 йилдан буён Ўзбекистонга беминнат ёрдам молиявий ҳамкорлиги доирасида 85 миллион АҚШ доллари миқдоридаги лойиҳалар амалга оширилди. Шунингдек, мамлакатимиз соғлиқни сақлаш тизимига оналик ва болаликни ҳимоя қилиш борасида ҳам ҳомийлик кўрсатилди. Бир қатор вилоятлардаги туғруқхоналарга замонавий тиббий ускуналар етказиб берилди. Тошкентдаги клиникаларга янги ускуналар ўрнатилди.

Япония Ўзбекистон иқтисодиётига инвестиция киритишни давом эттираяпти, ҳомийлик ёрдами кўрсатишни кенгайтираяпти. У бизнинг ишончимизни, шубҳасиз, оқлаяпти.

ТАРИХИЙ ЎН ЙИЛИ

шаклларига — кенг йўл

нефтни қайта ишлаш заводи таъмирланди, Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи қуриб битказилди, Марказий Осиёдаги ягона газ-кимё мажмуи фойдаланишга топширилди, унда полиэтилен чиқарилмоқда. Умуман, мустақиллик йилларида Ўзбекистонда нефть қазиб олиш 2,7 баробарга кўпайди, табиий газ олиш 38 фоиз ошди. Мавжуд энергетика ресурслари фақат мамлакатимизнинг ички эҳтиёжинигина қоплаб қолмай, бошқа давлатларга экспорт қилиш учун ҳам етарлидир.

ЎН ЙИЛЛИК ОДИМЛАРИ

Иқтисодий ривожланишдаги энг муҳим натижа макроиқтисодий барқарорликка эришув, саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида сезиларли барқарор ўсишнинг бошланишидир. 2000 йилнинг якунларига кўра, ялпи ички маҳсулот 4 фоизга, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш — 6,4 фоизга, истеъмол моллари — 7,7 фоизга, чакана маҳсулот айланиши — 7,8 фоизга кўпайди. Ҳатто ўтган йилги сув танқислиги шароитида қишлоқ хўжалиги соҳасида маҳслуот етиштириш 3,2 фоизга ошди.

Республикамизнинг жаҳон бозорига чиқишига интилиши ҳам яхши самаралар бераяпти. 2000 йилда экспортга чиқарилаётган маҳсулотлар аввалги йиллардагига нисбатан анча кўпайиб, ташқи савдода маҳсулот айланиши 317,3 миллион АҚШ доллари миқдорига етди. МДҲ давлатларидан ҳеч бири бундай натижаларга эриша олгани йўқ.

Бу ютуқлар икки муҳим омилга таянади: аввало, корхоналарда мулк шакллари ўзгарди, бугун уларнинг барчаси акциядорлик уюшмаларига айланган, хусусийлашган, корхоналарда давлатнинг улуши борган сайин камаймоқда. Бу — биринчидан.

Иккинчидан, ишлаб чиқаришга чет эл инвестицияси тобора кўпроқ миқдорларда жалб этилмоқда. Хорижий сармоячилар ривожланиш йўлига кирган, истиқболли тармоқларга катта қизиқиш билан қарамоқдалар. Америка, Франция, Канада, Япония фирмалари ва концернлари фойдали ишларга миллионлаб доллар маблағ қўйишга тайёр. Танлов савдоларида, кимошди ва тендерларда хорижий бизнесменлар Ўзбекистон корхоналарининг акцияларини ихлос билан сотиб олмоқдалар, бизнинг иқтисодиётимиз учун зарур жиҳоз ав технологиялар бўйича кўпмиллионли шартномаларни имзоламоқдалар. Мустақил Ўзбекистон билан шерикликнинг илк тажрибаларидан уларда, бу мамлакат билан исталган кўламда ва ҳажмда фойдали ҳамкорлик қилиш мумкин, деган хулоса қатъий шаклланди.

ЎН ЙИЛЛИК ОДИМЛАРИ

Республикада мавжуд маъданли-хомашё манбаининг бойлиги (хорижий экспертлар биздаги бундай заҳира салмоғини тахминан 3 триллион АҚШ доллари миқдорида баҳоламоқдалар), ишчи кучининг сероблиги қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашнинг турли соҳаларини, тоғ-кон ва нефть-газни қайта ишлаш саноатини, машинасозлик ва самолётсозлик тармоқларини кенгайтириш ва янада жадал ривожлантиришни тақозо этади. Ҳозирнинг ўзидаёқ Ўзбекистон қора, рангли металлар ишлаб чиқариш, прокат, самолётлар, моторлар, пахта териш машиналари ва бошқа хил қишлоқ хўжалик машиналари, кабел маҳсулотлари, экскаватор, кўтарма кранлар ва лифтлар, капролактам, тўқимачилик ва пахта тозалаш саноати жиҳозларини тайёрлаш бўйича Марказий Осиёда монополист давлат саналади.

Бироқ ҳаёт бир жойда тўхтаб турмайди. Куни кеча биз эришган ютуқлар бугун янги изланишлар майдонига, ишлаб чиқаришни модернизациялаштириш, техникавий қайта қуроллантириш, янгиликларни жорий этиш, янада юксак технологияли ишлаб чиқаришга ўтиш жабҳаларига айланмоқда. Амалга оширилган ишлар ҳажми шу қадар улканки, уларни бошқа шериклар ҳамкорлигисиз ўз вақтида уддалаш қийин.

Шу маънода, Ўзбекистоннинг Жанубий Корея корпорацияси ДЭУ билан ўрнатган икки томонлама самарали ҳамкорлиги бутун дунёга маълум. Андижон вилоятининг Асака шаҳрида улкан автомобиль заводи қурилиши бу ҳамкорликнинг битта қиррасидир. 1996 йилнинг март ойида бу корхонада илк «Дамас» микроавтобуси ишлаб чиқарилди. Кейин завод конвейеридан кетма-кет «Нексия», «Тико» енгил автомобиллари чиқди. Жорий йилда эса яна бир янги русумли енгил автомобиль — «Матиз»ни ишлаб чиқариш учун шароит ҳозирланди. Заводнинг тўла лойиҳа қуввати — бир йилда 150 мингта турли русумли автомобиль тайёрлашга мўлжалланган. Машинасозлик фақат Ўзбекистон учунгина эмас, балки умуман Марказий Осиё учун мисли кўрилмаган саноатнинг янги тармоғидир. Бундай имкониятга биз фақат мустақиллик туфайли эришдик. Хорижий дунё билан иқтисодиётимизни тубдан юксалтириш соҳасида самарали ҳамкорликка ҳам Истиқлол йўл очди.

Бундай барқарор ва узоқ муддатли ҳамкорликни эса республика ҳукумати ва мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов шахсан қўллаб-қувватламоқдалар.

Ёшлар — келажагимиз

Дунё — талаба ёнида

Бунинг учун компьютернинг керакли тугмаларини босишнинг ўзи кифоя. Бир зумда экран орқали дунё бўйлаб сўнгги хабарлар, қизиқарли маълумотлар билан танишиш имконига эга бўласиз.

Конимех туманидаги қишлоқ хўжалик коллежида «Интернет» тармоғидан фойдаланилмоқда.

Дунёдаги энг нуфузли ташкилотлардан бири — Осиё Тараққиёт ва тикланиш банки дастурига мувофиқ тажриба тариқасида коллежимиз «Интернет» тармоғига уланганига бир ой бўлди. Бу талабаларимизда катта қизиқиш уйғотди. Яқинда Москва Давлат университети «Интернет» тизимидан бир талай ахборот мажмуини қабул қилдик. Эндиликда талабалар хоҳлаган пайтда ушбу олийгоҳ билан боғланиб, энг қимматли маълумотларни, тайёр ечимларни ўрганиб амалиётга қиёсламоқдалар.

Конимех — Қизилқум бағридаги йирик чорвадор туман. Унинг марказидаги коллежда узоқ овуллардан келган 612 нафар чўпон фарзандлари касб-ҳунар сирларини ўрганишаяпти. Ҳашаматли билим даргоҳи ва ундаги шарт-шароитлар кейинги 2-3 йил ичида яратилганига ақл бовар қилмайди. Кенг ва ёруғ хоналарда 85 миллион 740 минг сўмлик техника ўқув ускуналари, компьютер ва бошқа жиҳозлар бор. Унга бинони таъмирлаш ва қайта мослаштиришга сарфланган 423,4 миллион сўмни ҳамда таълим жараёни маблағларини қўшайлик-чи? Булар мустақиллик шарофати ила чекка туманда рўй берган ўзгаришлардан бир шингил, холос.

Яқинда Осиё Тараққиёт ва тикланиш банки вакили Дэвид Паркс коллеж фаолияти билан танишиб, бу ерда яратилган имкониятлар Европа мамлакатларидаги бир қанча ҳунар даргоҳларидан бирмунча устунлигини тан олди. Ва қўшни вилоятлардан келган касб-ҳунар коллежлари раҳбарлари иштирокида талабалар билан амалий машғулотлар ўтказди. Шу куни ёшлар «Интернет» тармоғига боғланиш усуллари, ахборот олиш, жўнатиш бўйича ўз билимларини синаб кўрдилар, янги дастурлар тайёрлашга киришдилар.

Мана энди ҳеч иккиланмай айтиш мумкинки, ҳадемай, республикамизнинг олис ҳудудлари ҳам компьютер диёрига айланади.

ТЎҚҚИЗ ҚАВАТЛИ МАҲАЛЛА

Юртимизга меҳмон бўлиб келган ҳамкасбларимизга Ўзбекистондаги маҳалланинг нима эканлигини тушунтиришга кўп бор уриндик. Лекин бунинг уддасидан чиқа олмадик. Маҳалланинг руҳини ҳис қилиш, унинг моҳиятини англаш учун Ўзбекистонда узоқ яшаш керак. Биринчи қарашда бу ҳудудий шаклланишдек туюлади, аслида, бу ҳаёт тарзи асрлар давомида шаклланган.

Қадим замонларда маҳалла бирор касб эгалари йиғилган, бир миллатга мансуб кишилар яшайдиган жой шаклида таркиб топган. Кўп ҳолларда эса маҳалланинг номлари ариқлар, кўприклар, масжид номлари билан атаб келинган.

Маҳалланинг ўзига яраша ташвишлари, муаммолари, қувончлари бор. Лекин ҳар қандай шаҳар даҳасини ёки қишлоқ посёлкасини маҳалла деб бўлмайди. Бунинг учун у ўзига хос, авлоддан-авлодга ўтиб келган анъаналарга эга бўлиши керак.

Ишончимиз комил, эски бинолар ўрнида янгилари қад ростласа, кенг майдонлар, боғлар, кўп қаватли уйлар бунёд этилса, бундан барчамиз қувонамиз. Албатта, олдинлари ўзи яшаган, азиз бўлиб қолган жойларни тарк этаётиб, бир мунча ғамга ботгандай бўлади киши. Аммо вақт келадики, янги турар жой қулайликлари унга ёқиб

> *Бу ерга ҳар доим*
> *келади меҳмон,*
> *Уни юракдан*
> *сийлайди мезбон.*

қолади. Бундан беш йил аввал Алишер Навоий номли миллий боғ атрофидаги деярли битта маҳалла пойтахтнинг Чилонзор туманидаги тўққиз қаватли уйлардан бирига кўчиб ўтди. Тўғриси, олдинига кўникиш осон бўлмади. Чунки улар аввallари ҳовлиларда туришган, кўп болали оилалардир. Тўққиз қаватли бинонинг энг кичкина хонадони уларга мўлжалланиб, тўрт хонали қилиб қурилган.

Бу ерга кўчиб келган оилалар азалдан бир-бирлари билан қадрдон. Уларнинг ҳаётини кузатсангиз, завқингиз ошади. Бир куни қуйидаги воқеанинг гувоҳи бўлдик. Икки йигит кўп қаватли уй олдидаги қуриган дарахтни кесишди ва чекиш учун ўтиришди. Шу пайт 20 чоғли 2 ёшдан 7 ёшгача бўлган болалар пайдо бўлди-ю, дарахтни четга судраб кетишди. Майдонни тозалашди. Бир зумда ишни битириб, ҳар қайсиси ўз иши билан кетди. Уларни ҳеч ким чақирмади, бунга мажбур ҳам қилмади. Тартибсизликни кўришдию, тартибга келтиришди.

Ёки яна бошқа кўриниш. Учинчи қаватга кўтарилаётган 14 ёшли Карима Азимова кўрдики, зинапояни анча чанг босибди. Тўхтади, ўйлаб турди-да, уйига қайтди. Қўлига челак, супурги олдида ярим соат ичида бутун уйнинг зинапояларини тозалаб чиқди. Подъездни тозалаш жадвали ҳам, йиғилиш ҳам, тозаликка чақириш ҳам керак эмас. Кимнинг бўш вақти бўлса, ўша ҳамма ишни қилади. Бу маҳалланинг анъанаси.

Уйнинг атрофида бир қарич ҳам бўш жой йўқ. Бу ерни кўкаламзорлаштириш ишига ҳисса қўшмаган бирорта хонадон, бирор киши қолмади. Унинг атрофига дарахтлар ўтқазишди, аҳоли кўп эмасми, икки-уч йил ичида бу ер Чилонзордаги энг обод жойлардан бирига айланди.

Қурувчилар уй олдидаги болалар майдончасини битказишга улгуришмаганди. Бу ердагилар баъзиларга ўхшаб, трестга, ҳокимиятга, ҳукумат номига шикоят ёзишмади. Арз қилиб ҳеч кимга, ҳеч қаерга боришмади. Ўзларининг орасидан пайвандчи, монтажчи топилди. Кимдир труба, кимдир тахта, кимдир темир листи топиб келтирди. Чиройли болалар майдончаси пайдо бўлди. Бу ерга нафақат шу ерлик, болалар, бошқа уйлардан ҳам ўйнагани келишади. Эътибор беринг, бу ишга ҳеч ким ҳеч кимни мажбурламади, шанбалик ҳам эълон қилинмади. Маҳалладаги кишилар ана шундай тарбия топишган, уларга фойдали ишни доим қилиш кераклигини уқтириш шарт эмас.

Бундайларга ватанга муҳаббат, эл-юртга ҳурмат ҳақида маъруза ўқишнинг кераги йўқ. Бу туйғулар уларнинг қонига она сути билан кирган. Икки йилча олдин Нарзия Муҳаммаджонова автоҳалокат туфайли эридан ажралди. У тўртта боласи билан ёлғиз қолди. Бир туғилиб ўсган юрти Сурхондарёга кетиш ҳақида ўйлади. Лекин маҳалладагилар уни ёлғизлатиб қўйишмади. Унинг ҳолидан ҳар куни хабар олиб туришди. Бирор кун йўққи, қўни-қўшнилар ундан ҳол-аҳвол сўраб чиқишмаган бўлсин. Кимдир ширин сўзи билан, кимдир бир коса овқат, ширинлик билан йўқлаб туради. Нарзияга яқин атрофдаги қўшма корхоналардан бирига ишга жойлашишга ҳам кўмаклашишди. Болаларни ҳеч қандай қийинчиликсиз болалар боғчасига беришди.

Бу ердагилар ҳар бир ишни кўз-кўз қилиш, мақтаниш учун эмас, шунга ўрганиб қолганликлари учун ҳам қилишади. Улар байрамларда ҳомийлик дастурхони ёзишни, кам таъминланган оилаларга ёрдам беришни яхши кўришади. Байрамларда дастурхон атрофига овқатланиш учун эмас, дийдорлашиш учун йиғилишади. Уларни маҳалла шундай тарбиялаган. Маҳалла руҳини эса ҳеч қачон ўзгартириб бўлмайди.

ЎРТА ОСИЁДА ЯГОНА

Шу йилнинг Наврўз байрами арафасида пойтахтда ишга тушган «Ўзбекистон темир йўллари» компаниясининг Тошкент йўловчи вагонларни таъмирлаш заводи жамоаси бугун лойиҳадаги тўла қувватга эришиш учун интилмоқдалар.

Аввал бу завод ўрнида вагонларни таъмирлайдиган депо даражасидаги кичик корхона мавжуд эди. 1996 йили Ўзбекистон ҳукумати ва Япония ташқи иқтисодий ҳамкорлик фонди ўртасида кредит шартномаси имзоланди. Унга кўра корхонани модернизациялаш ва унинг ўрнида янги йўловчи вагонларни таъмирлаш заводи барпо этиш мақсадида Япониядан 6,102 миллиард иен миқдорида кредит олинди. Қисқа муддат ичида Германия, Япония, Нидерландия, Польша, Буюк Британия, Финландия ва Канададан замонавий асбоб-ускуналар, 25 та вагон ҳамда эҳтиёт қисмлар келтирилди. Заводга ўрнатилган барча ускуналар энг юқори технологиялар асосида ишлайди.

Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, заводнинг кўп қисмини ускуналаш ишлари бош пудратчи буюртмасига кўра «Ўзбекқишлоқмашхолдинг» компанияси таркибига кирувчи Тошкентдаги «Технолог» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан ишлаб чиқилган, тайёрланган. Ва хорижникидан сираям қолишмайди. Мана буни ҳақиқий рақобатбардошлик деса бўлади.

Ҳозирги кунда заводда 800 киши меҳнат қилмоқда. 2002 йилда завод тўла қувват билан ишлай бошлайди, бу ердаги ишчилар сони эса 1280 кишига етади. Бу вақтга келиб заводда йилига 450 та вагонни капитал таъмирлаш имконияти туғилади. Жорий йилда заводда 200 та вагонни таъмирлаш режалаштирилган.

Президентимиз Ислом Каримов янги комплекс билан танишар экан, раҳбарларнинг завод самарадорлиги, сарфланган ҳаражатлар қандай қопланиши ҳақидаги фикрлари билан қизиқди. Чунки заводга сарфланган харажат 60 миллион АҚШ долларини ташкил этади.

Ўзбекистонда айни кунда 1100 тага яқин вагон бор. Агар завод катта куч билан ишласа, унинг хизматига бўлган ўткир талаб яқин йилда бир маромга тушади. Таъмирланган вагонлар эса фақат 5 йилдан кейингина таъмирталаб ҳолатга келади. Демак, хизматни экспорт қилиш зарур. Қўшни давлатлардан мижозларни излаб топиш лозим бўлади. Корхона раҳбарларининг таъкидлашича, ҳозирги пайтда бу йўналишда катта ишлар олиб борилаяпти. Ахир Ўрта Осиёда бунга ўхшаш бошқа завод йўқ. Ўзбекистон вагон таъмирлаш ишида ҳудудда ўзига хос монополист бўлди, дейиш мумкин.

Яна муҳим жиҳати шундаки, авваллари бизнинг вагонлар 50-70 минг АҚШ доллари эвазига Россияда таъмирланарди. Энди катта миқдордаги валютани ўзимизда сақлаб қолиш имконияти вужудга келди.

Масаланинг бевосита молиявий томонига эътиборни қаратадиган бўлсак, қарзни узишнинг қулай имкониятлари мавжуд. Кредит имтиёзли бўлиб, 2006 йилдан бошлаб 20 йил давомида қайтарилади. Бу муддат мобайнида корхона ишлаб чиқаришнинг янги турларини ўзлаштириб олиши мумкин. Ҳозир ташқаридан фақат 25-30 фоиз эҳтиёт қисмлар ташиб келтирилмоқда. Бу кўрсаткични янада камайтириш ва сўнг ишлаб чиқаришни тўла локализациялаш мумкин бўлади. Бу катта корхонада, шунингдек, трамвай, троллейбус, автобус ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш имконияти ҳам мавжуд.

Таъкидлаб ўтганимиздек, корхонада ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириш учун катта имкониятлар бор. Масалан, ёғочни қайта ишлаш цехида уй жиҳозлари, мебель тайёрлаш мумкин. Юртбошимиз эътиборни энг аввало ишнинг сифатига қаратди. Ислом Каримов бу ерда бажарилган ҳар бир иш сифат жиҳатидан замон талаблари даражасида бўлиши лозимлигини таъкидлади.

Президентимиз Ислом Каримов янги завод билан танишиш жараёнида «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси тайёрлаган янги лойиҳалар билан ҳам танишди. Ушбу лойиҳалар ишлаб чиқаришни локализациялаш, Ўзбекистон темир йўллари тармоғини ривожлантириш каби бошқа муҳим тадбирларни кўзда тутади. Юртбошимиз Ангрен-Поп йўналиши бўйича темир йўл қуриш, Тошкент-Самарқанд йўналиши бўйлаб тезюрар йўлни ташкил этиш каби қизиқарли лойиҳалар ҳақида ўз фикрини билдирди.

Юқоридагилардан кўринадики, Ўзбекистон иқтисодиётнинг яна бир муҳим соҳасида тўла муваффақиятга эришаяпти.

Замондош суратига чизгилар

Тадбиркорнинг омади келди

Замон ўзгарди. «Бойликсиз-тенгликда» яшаш тамойили ҳукмрон яқин замонда одамларнинг онги ҳам боқимандаликка кўниккан эди. Шу боисдан, замон ўзгаргач, жамиятдаги табақаланишни ҳам ҳамма бирдай оқилона қабул қилиши, ижтимоий тенглик — неъматларни барчага бирдай тақсимлашда эмас, балки бой-бадавлат яшаш учун ҳаммага бирдай имконият ва шароит яратишда эканлигини англаб етиши осон бўлмади. Буни англаб етиш эса ҳар бир инсоннинг зеҳнига, сезгисига боғлиқ эди. Бозор иқтисодиёти даврининг тақозоси шундай.

Алижон Икромовни қўшнилари бой-бадавлат киши деб билишади. Унинг ўзи эса уқув, тадбиркорлик билан ўзини-ўзи таъминлай олган шахс деб билади. «Рўзғоримнинг тўқ-фаровон бўлиши учун яна кўп ишлашим керак» дейди у. Эътибор қилинг: ишлашим керак, деяпти у.

Маҳалланинг қоқ ўртасида, тор кўча охирида унинг ҳар қандай одамнинг ҳавасини келтирадиган ҳовли-жойи қад кўтарган. Ҳовли атрофи ям-яшил кўкат «девор» билан ўралган. Дарвоза тавақалари ўймакорлик билан ишланган, кесакиси ганч-нақшлар билан безалган. Ҳали эллик ёшга тўлмаган Алижон бу ҳовлини қўшниларга кўз-кўз қилиш учун эмас, балки ўз орзу-ҳаваси, дидига мос ҳовли-жойга эга бўлиш ниятидан келиб чиқиб, шундай лойиҳани танлаган. Уй уч қават, тўғрироғи, пойдевори билан тўрт қават. Уй остида машина учун жой, кирхона, болалар учун жисмоний машқлар зали. Биринчи қаватда меҳмонхона, ошхона, ваннахона. Иккинчи қаватда болалар учун алоҳида хоналар. Алижон билан Фотиманинг 6 нафар фарзанди бор. Тўртинчи қаватда эса оиланинг «Ҳаваскор рассомлари» учун ижодхона. Бундай одат, маълумки, ҳамма болаларга хос. Жумладан бу оиладаги 22 ёшли Алишердан тортиб етти ёшли Рустамжонгача барчаси турли-туман расм чизишни ўзларига одат қилишган. Худди шу қаватни «ўйинхона» ҳам десак бўлади. Кимдир бошида тикка туради, кимдир оиладаги маиший техника асбоб-ускуналарини ичак-човоғини ағдариб, қайтадан теради. Фақат аялари Фотимахоннинг талаби битта: ўзларинг ҳаммаёқни остин-устун қилдиларингми, ўзларинг тартибга келтирасанлар.

Уй жиҳозлари — мебеллар, гиламлар, шолчалар — оддий.

— Серҳашам жиҳознинг нима кераги бор? — дейди Алижон. — Улар уйни музейга айлантиради. Жиҳозлар ҳашамдор бўлдими, ўзингга қийин: бунга тегиб кетма, унга ўтирма, буни айланиб ўт, деб болаларга тайинлайвериб, ҳолдан кетасан...

Бироқ бу жиҳозлари оддий, аммо басавлат ҳовли-жойни кўриб, барибир ўйга толасан.

Алижон дилингизда кечган гапларни дарров англайди. У бундай уйнинг нархи, даромадининг манбалари тўғрисидаги саволларни эшитавериб, кўникиб қолган.

— Касбим — қурувчилик. Қурилиш соҳасида оддий ишчиликдан қурилиш-монтаж бошқармасининг бошлиғи даражасигача кўтарилганман. Бироқ қурилишда раҳбар бўлиб атиги 2 йил — 1990-1992 йиллар ишладим. Кейин бўшаб, хусусий устачилик билан шуғулландим. Тўртта укаларим бор, улар ҳам қурувчилар. Ана шуларга «начальник» бўлиб, шахсий буюртмалар асосида уйлар, коттежлар қурдик, уйларни европача таъмирлаш усулларини ўзлаштирдик. Аста-секин, битта-биттадан ўзимизга ҳам ҳовли-жой тикладик. Мен оиланинг каттасиман, шу сабабли — охирида мен уй-жой қилдим. Бу — отамларнинг бизга ўгити: аввал уканглар-нинг рўзғорини оёққа қўй, кейин ўзингни ўйла, деган эдилар адамлар. Давлатимизга раҳмат, шахсий саъй-ҳаракатларга, орзу-интилишларга кенг йўл очилди. Бундай шароитда кучғайрат кўрсатмаслик, бор касб-ҳунарингни ишга солмаслик — гуноҳ. Қурувчи эмасмизми, биз ҳам ўз қурилиш материаллари дўконимизни очсак бўлмайдими, деб фикр қилдик. Мана, бугун ўзимизга яраша бинокорлик материаллари дўконимиз бор. Бу яна битта даромад манбаи...

Биз, Алижоннинг ҳовлисида бир пиёла чой устида суҳбатлашдик. Унинг ҳовлиси ҳам ўзига хос, аниқроғи, болалар учун устахона деса бўлади.

Ҳовлидаги «манзара»дан ҳайратланганлигимни сезиб, Алижон жилмаяди.

— Ҳовлини лойиҳалаштираётганимизда болаларга: «Ҳовлимизда нималар бўлишини истасангиз, расмларда чизиб, менга кўрсатасизлар», дедим. Наргиза атрофида гул экилган ҳовуз расмини чизди. Болалардан бири «митти» стадион бўлишини хоҳлади, бошқа бири кичик темир йўлни ўз расмида акс эттирди. Хуллас, улар билан келишиб, ҳовлининг умумий кўринишини лойиҳалаштирдик. Шундай йўл топдикки, болаларнинг хаёл дунёсига ҳам жой топилди, кичкина боғ ҳам барпо этдик. Ҳар қалай, эр-хотин мевали дарахтсиз ҳовли файзли бўлмайди, деган фикрни ҳам болаларга уқтирдик.

Икромовлар хонадонини тарк этарканмиз, «Яратган ҳам ҳаракатчан бандасига боқар экан-да», деган таъбир хаёлимизда чарх урди. Ҳа, чиндан ҳам одам боласининг ўзига кўп нарса боғлиқ. Ва бунга замон — шароит, имконият ҳам бериши лозим.

Мустақиллик даври — ана шундай замон. Алижонлар замони.

Дўстлигимиз — умрбоқий.

Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишлари шарт!

Ислом КАРИМОВ.

ТАЪЛИМ

Чуқур билимли, тафаккурли, илғор замонавий малакали, айни пайтда, юксак имон-эътиқодли кадрлар авлодини етиштириш — Ўзбекистонда энг устувор вазифалардан бирига айланди. Бу вазифалар шунчаки шиор ёки эзгу муддао бўлиб қолмай, балки чуқур ўйланган, энг нозик жиҳатларигача атрофлича мушоҳададан ўтказилиб ишлаб чиқилган, улкан миқёсдаги моддий ва молиявий асосларга таянган Давлат дастурини майдонга келтирди.

Бош мақсад — баркамол авлод

Биз дунёда қиёси йўқ бебаҳо ҳужжат — Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини назарда тутаяпмиз. Бу дастурнинг бош меъмори ва ташаббускори Президент Ислом Каримовдир. Айнан давлатимиз раҳбари бундай дастурнинг тараққиёт учун зарурияти ва стратегик аҳамиятини ҳаммадан олдин ва чуқур пайқади: сийқаси чиқиб кетган эскича сиёсат ва мафкуравий ақидалардан покланган янги, демократик давлат ва жамиятни барпо этиш учун бундай янги давлат ва жамиятни бошқара оладиган, ижтимоий тараққиётга тўсиқ бўлувчи эмас, балки уни жадаллаштирадиган ва мустаҳкамлайдиган, дадил, мустақил, эркин фикрли янги кадрларни тарбиялаб етиштиришни даврнинг ўзи тақозо этмоқда.

ЎН ЙИЛЛИК ОДИМЛАРИ

1998-2000 йилларда республикада 160 минг ўринга эга 47 та академик лицей ва 200 та касб-ҳунар коллежлари қурилиб, фойдаланишга топширилди. Шу мақсадларни рўёбга чиқариш учун 135 миллиард сўм миқдорида маблағ сарфланди. Уларни энг замонавий ўқув-техника воситалари билан жиҳозлаш учун яна 6 миллиард сўм ажратилди. Бундан ташқари, зарур хорижий асбоб-ускуналар сотиб олиш учун 150 миллион АҚШ доллари миқдорида чет эл сармояси жалб этилди.

Янги таълим муассасаларига мос равишда тамомила янги ўқув-услубий асос шакллантирилмоқда. 11 та йўналиш бўйича 72 та давлат таълим стандартлари ишлаб чиқилди ва ҳаётга жорий этилди. Мамлакатнинг барча минтақаларида 223 та психологик-педагогик ташхис ва ўқувчиларни касбга йўналтирадиган марказлар, шунингдек, 38 та педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш марказлари ташкил этилиб, уларда кейинги уч йил мобайнида 16 минг нафар ўқитувчи замонавий малака ҳосил қилди.

Бироқ ушбу миқдорий кўрсаткичлар, гарчи улар муҳим аҳамиятли бўлса-да, лекин ҳур республикамизда янги инсонни тарбиялаб етиштириш тизимида юз бераётган улуғвор ўзгаришларнинг моҳиятини тўла равшанлаштирмаслиги мумкин. Ахир бугун таълим жараёни сифатини тубдан янгилаш масаласи қўйилиб, ҳал этилмоқда.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини тайёрлаш устида иш олиб борган мутахассислар Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китобидаги қуйидаги фикрларни ўзларига йўналиш нуқтаси этиб белгиладилар: ***«Фақат билимли, маърифатли жамиятгина демократик тараққиётнинг афзалликларини қадрлай олишини ва аксинча, билими кам, оми одамлар авторитаризмни ва тоталитар тузумни маъқул кўришини ҳаётнинг ўзи ишонарли тарзда исботламоқда».***

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури, мана, бир неча йилдан буён ҳаётда амал қилмоқда, бугун унинг мазмун-моҳиятини кўпчилик равшан англаб етди ва энг муҳими, унинг ижобий самараларига ҳаммамиз гувоҳ бўлаяпмиз. Болалар 3-4 ёшиданоқ ўйин усуллари орқали санъатдаги ритмиканинг моҳиятини ҳис этмоқда, расcомликнинг илк қонун-қоидаларини идрок этишмоқда, чет тилларини, ҳисоб-китобни ўрганишяпти. Тажриба тариқасида бир неча болалар тарбияси муассасалари ташкил этилди, уларда болаларни мактабга узатишга шошилишмайди, балки боғчада ўз қалбларига қадрдон шароитда болалар таълимни давом эттирадилар.

Ўрта умумтаълим мактабларида ўқувчилар тарбиясида алоҳидаликка эътибор кучайтирилмоқда: улар тўққизинчи синфгача умумий билим малакасини биргаликда эгаллайдилар, кейинги икки йилда энг иқтидорли ва салоҳиятли болалар мактабда ўқишни давом эттирадилар. Қолганлари эса ўз қизиқиш ва қобилиятларига мос бўлган касб-ҳунар коллежларида ўқишга ўтадилар.

Олий таълим тизимида бакалаврлик ва магистрлик босқичларидаги таълим тобора такомиллашмоқда, талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг усули кенг жорий этилди. Бугун деярли ҳар бир вилоят давлат университетларига эга, институтлар сони деярли икки баробарга кўпайди. Уларга ўқиш истагида келаётган абитуриентлар сони йил сайин кўпаймоқда. Олий таълим мавқеи тобора юксалмоқда.

1995 йилда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида Давлат ва жамият қурилиши академияси ташкил этилганлиги республика ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Бу олий ўқув даргоҳи бевосита давлатимизнинг ҳомийлигида фаолият олиб бораяпти ва унда таълим олган кадрлар яқин йилларда республикада кенг қулоч ёйган ислоҳотлар жараёни тизгинларини ўз қўлларига оладилар.

Хуллас, мамлакатимиз Президенти таълим тизимини тубдан янгилаш ва такомиллаштириш масалаларини ҳал этишга узлуксиз ва катта эътибор қаратиб келмоқда. Республикамизда, масалан, бевосита Юртбошимиз ташаббуси ва ҳомийлигида «Умид» жамғармаси дунёга келди. Ушбу жамғарма ёрдамида ҳар йили юзлаб ўзбекистонлик энг иқтидорли ёш йигит-қизлар ривожланган хорижий давлатларнинг энг нуфузли олий таълим марказларига ўқишга йўл олмоқдалар. Бундай таълимнинг барча сарф-харажатлари давлат бюджетидан қопланмоқда, бу борада грант тизими кенг жорий этилиб, бу чет эллик ҳомийлар ва инвесторлар эътиборини ўзига жалб этмоқда.

Энди Ўзбекистонда таълимнинг эски тартиблари ортда қолди. Янги таълим тизими борган сайин янги довонларга кўтарилмоқда. Ҳар жиҳатдан баркамол авлод тарбияси учун мамлакатимизда маблағ воситалари тобора кўп миқдорларда ажратилаяпти. Илк «Президент қалдирғочлари» хорижий ва маҳаллий янги таълимни эгаллаб, иқтисодий ривожланишнинг энг қайноқ жабҳаларида ўз фаолиятларини бошладилар. Бугун саноат ва қишлоқ хўжалигида барқарор ўсишга эришилаётган экан, бунда фикри, руҳияти эски ақидалардан тоза, замонавий малакали, бозор иқтисодиёти шароитидаги жараёнларни моҳирлик билан бошқара оладиган янги менежерлар иш бошига келаётганлиги ҳам муҳим омиллардан биридир.

Спорт

Юрт шаънининг фидойилари

Одатда кимларнинг шарафига давлат байроғи кўтарилади ва давлат мадҳияси янграйди? Давлат арбоблари ва спортчилар шарафига.

1991 йилгача дунё ҳалигача ўзини Россия, деб атаб келган сўнгра инқирозга юз тутган Совет иттифоқинигина биларди. 1992 йили Барселонада ўтказилган Олимпиада ўйинларида собиқ иттифоқ республикалари спортчилари битта командада иштирок этган бўлсалар-да, унинг очилиш маросимига ўз давлатлари байроғи остида чиққанларида ҳеч ким ажабланмади. Бизнинг Миллий Олимпиада қўмитамиз 1993 йилнинг сентябр ойида Халқаро Олимпиада қўмитасининг 101-сессиясида расмий халқаро мақомга эга бўлган бўлса-да, бу биринчи ғалаба эди.

1994 йили эса Норвегиянинг Лиллихаммер шаҳрида Хуан Антонио Самаранчнинг шахсан ўзи фристайл бўйича қишки олимпиада чемпиони Лиля Черязовани олтин медаль билан тақдирлади. Ва барча қатори бизнинг Байроғимиз ва Мадҳиямизга ўз эҳтиромини кўрсатди.

Ўша йилларда бизнинг чет эллардаги ҳамкасбларимиз — журналистлар ва бошқа спорт ишқибозлари Ўзбекистонни бошқа давлатлар билан чалкаштириб юборардилар. Уларга ёш давлатимизни харитадан кўрсатишга, тушунтиришга тўғри келарди. Ҳозирги кунда бундай ҳолат учрамайди. Чунки Ўзбекистон халқаро майдонда ўзининг спорт юлдузлари туфайли кўп бор назарга тушди, номи тез-тез тилга олинмоқда. Бизнинг спортчиларимиз нафақат ўзларининг саховатли юртини шон-шуҳратга буркамоқдалар, Ўзбекистон ҳам ўз навбатида кўплаб бошқа давлатлар спортчиларини меҳмондўстлик билан қучоқ очиб кутиб оляпти. Мамлакатимизда кўплаб халқаро спорт мусобақалари ўтказилаяпти. Йигирма бир йил Халқаро Олимпиада қўмитасини бошқарган Самаранч тўқсонинчи йилларда Ватанимизга уч маротаба ташриф буюрди. Бу бежизга эмас. Унинг бу ташрифлари мамлакатимизда спорт янада ривожланишига ишончли далилдир. 1996 йил феврал ойида Президентимиз Ислом Каримовга Лозаннада Халқаро Олимпиада қўмитасининг олтин ордени топширилиши Ўзбекистонимиз спортда эришган ютуқларнинг эътирофи бўлди.

Дарҳақиқат, бу вақтга келиб Ўзбекистонда спорт соҳасида катта ишлар қилинди. ХОҚнинг президенти ҳам бу ўзгаришларни ижобий баҳоламасдан туролмасди. Масалан, биринчи бор Тошкентда ўтказилган Марказий Осиё ўйинлари шуҳратини, теннис бўйича Президент кубоги жозибаларини, пойтахтимизда ва барча жойларда қурилган, қурилаётган спорт иншоотлари кўламини кўз-кўз қилмай бўладими?! Ўзбекистонлик спортчиларнинг халқаро миқёсдаги ғалабаларидан ғурурланмай, ифтихор туймай бўладими?!

1996 йили Атлантада ўтказилган Олимпиада ўйинларида кумуш медални қўлга киритган ўзбекистонлик дзюдочи Армен Багдасаров, боксчи Карим Тўлагановлар биринчи қалдирғочлар ва кейинги кўплаб ғалабаларнинг даракчилари бўлдилар.

Айниқса, Сиднейда олтин медаль соҳиби бўлган Муҳаммадқодир Абдуллаевнинг ғалабаси юртимиз спортининг келажагига катта ишонч уйғотди.

Ўзбекистон бугун халқаро гроссмейстер Рустам Қосимжоновдай жаҳон шахмат баҳсларининг юлдузларидан бирига айланган ўғлонларига эга.

Спортда ҳаёт ниҳоятда шиддатли кечади. Ўзбекистон ана шу шиддатли оқимнинг қоқ ўртасида турибди. Бизда ўтказилган теннис мусобақалари нафақат моҳир теннисчилар орасида ниҳоятда машҳур бўлди, Президент кубоги профессионал теннисчилар Ассоциацияси томонидан икки марта йилнинг энг яхши теннис турнири деб тан олинди. Тошкентда бир қатор спорт турлари бўйича халқаро спорт ўйинлари ўтказиш одат тусига кирди. Курашчилар мамлакатимиз мустақиллигининг 10 йиллигига бағишлаб пойтахтимизда ёшлар ўртасида жаҳон чемпионатини ўтказишга ҳозирлик кўрмоқдалар.

Яна бир фахрланса арзийдиган нарса шуки, Ўзбекистон ўзбек курашини халқаро майдонга олиб чиқди. Кураш — ёшларнинг кўнглидан жой олиб, бутун гўзал қирраларини намоён этиб, ўзига Ўзбекистон деган фахрли номни байроқ қилиб, бутун жаҳонни кезмоқда.

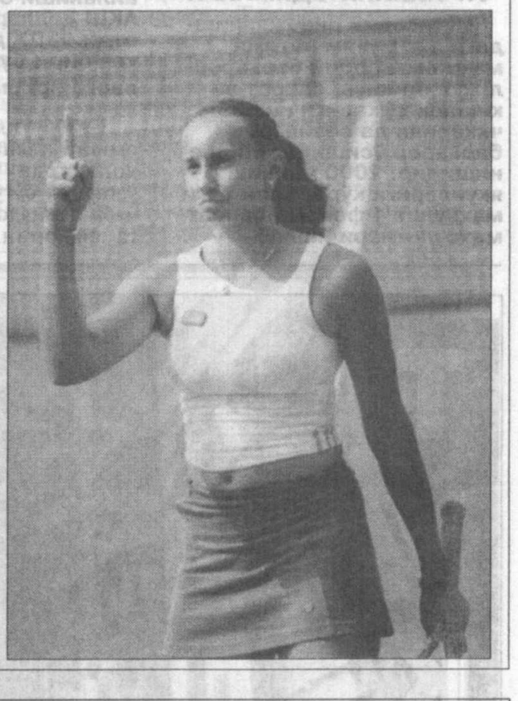

Арсен ФАДЗАЕВ:

КУРАШ ТУШАР ЎҒЛОННИНГ ЗЎРИ

Ўзбекистонда полвонлар иштирокидаги ҳар қандай мусобақа ўзига хос спорт байрамига айланиб кетади. Чунки бу юртда курашни севишади, азалдан полвонлар диёридир, бу замин. Шунинг учун бўлса керак, мамлакатимизда ташкил этиладиган беллашувларга кўплаб машҳур спортчилар ташриф буюришади.

Пойтахтимиздаги «Ўзкўргазмасавдо» марказида уюштирилган эркин ва юнон-рум кураши бўйича IX жаҳон чемпионатида ҳам мухлислар ўз вақтида кураги ерга тегмаган афсонавий спортчилар билан учрашиш бахтига муяссар бўлдилар. Улардан бири, ҳаммамиз учун яхши таниш бўлган полвон Арсен Фадзаев «Халқ сўзи» мухбири билан мулоқотда қуйидаги фикрларни билдирди.

— Кейинги йилларда Ўзбекистонда спортни ривожлантиришга давлат миқёсида аҳамият берилаётгани мени беҳад қувонтиради. Бу муҳим жараённи маромида амалга ошириш баробарида, халқона айтганда, бир ўқ билан икки қуённи уриш мумкин. Биринчидан, мамлакат шуҳратини оламга ёядиган, бўлажак Олимпиада ва жаҳон чемпионлари кашф этилади. Иккинчидан, чемпион бўладими ёки йўқ, ёшлар спорт орқали ҳар томонлама соғлом тарзда вояга етади. Бу исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат. Яна бир нарсани таъкидлашни истардимки, Ўзбекистонда ўтказилаётган бугунгидай кўплаб нуфузли мусобақалар ёшларнинг курашга бўлган қизиқишини ўн чандон оширади. Бундан фақат қувонмоқ керак. Чунки йигитнинг зўри кураш тушади-да.

Кеча кечқурун чемпионат ўз ниҳоясига етди. Олтин, кумуш ва бронза медаллари соҳиблари аниқланди. Улар билан кейинги чиқишимизда таништирамиз.

О. РАЖАБОВ,
Н. МУҲАММАДЖОНОВ,
(суратлар)
«Халқ сўзи» мухбирлари.

СУРАТЛАРДА: А. Фадзаев; беллашувлардан лавҳа.

Маънавиятни ардоқлаган диёр

Мустақилликнинг илк кунлариданоқ мамлакатимизда миллий ўзликни англашдек улуғвор жараён бошланди. Жаҳон цивилизациясининг бугунги тараққиётига тамал тоши қўйган юзлаб буюк даҳоларни етиштириб берган Ўзбекистонда миллий қадриятларни тиклаш, кўҳна маданиятимизни ўрганишга кенг йўл очилди.

Ўзбекистонга соҳибқирон Амир Темур даҳоси қайтди. Буюк саркарданинг юбилейи нафақат ўзимизда, Парижда ҳам нишонланди. Шарқнинг пиру алломаларидан бири, буюк муҳаддис Имом ал-Бухорий, улуғ алломалар Баҳоуддин Нақшбанд, Бурҳониддин Марғиноний, Имом Абу Мансур ал-Мотуридий, Аҳмад ал-Фарғоний, аз-Замахшарий каби ўнлаб буюк аждодларимизнинг юбилей тантаналари ўтказилди. Уларнинг бизларга қолдирган ижодий меросларини чуқур ўрганиш борасида улкан ишлар қилинди. «Алпомиш» достонининг 1000 йиллиги ҳам ёрқин байрамлардан бирига айланди. Ватанимиз тарихида бундай воқеалар жуда кўп бўлди.

Булар ўзбек халқи мустақиллик йилларида миллий маданиятимиз тарихини ўрганишдек, улар билан фахрланишдек катта имкониятларга эришгани туфайлидир. Бугун биз осори-атиқаларимизни асраш, қадимий бой тарихимизни ҳаққоний ёритиш, эски тузумнинг асоратларидан покланиш йўлидан бормоқдамиз. Бугун биз ҳур фикрга эгамиз.

Бу борада биргина Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Абу Райҳон Беруний номли Шарқшунослик институти томонидан амалга оширилаётган ишларни санаб ўтиш жоиз. Шарқшунослик институти томонидан таржима қилиниб, халқимизнинг маданий бойлигига айланган Мирза Ҳайдарнинг «Тарихи Рашидий», Хофиз Танишнинг «Абдулланома», Ибн Арабшоҳнинг «Темур тарихи», Шарафуддин али Яздийнинг «Зафарнома», Мирзо Улуғбекнинг «Зижи Улуғбек» асарлари бугун ўзбек китобхонининг китоб жавонидан ўрин олди. Мустақиллик йилларида ўнлаб буюк алломаларнинг бундай бебаҳо асарлари ўзбек тилида нашр этилгани мамлакатимизда маънавий-интеллектуал салоҳиятини оширишга, билим ва тафаккур равнақига катта ҳисса бўлиб қўшилди.

Институт томонидан кейинги йилларда тиббиёт, Шарқ миниатюралари, Хива қозилик ҳужжатлари, форсий қўлёзмалар, Тасаввуф каталоглари тайёрланиб, нашр этилди. Булар илму ижод ихлосмандларига хизмат қилаяпти. Институтда сақланаётган тарихий қўлёзмалар фонди асосида улуғ боболонларимиз Амир Темур, ал-Фарғоний, ал-Бухорий, Бурҳониддин Марғиноний, Абу Мансур ал-Мотуридийларнинг бўлиб ўтган юбилейлари муносабати билан ўнлаб асарлар нашр қилинди.

Қадимги қўлёзмаларни қидириб топиш борасида ҳам бирмунча ишлар қилинмоқда. Билимга чанқоқ, халқимиз маданий юксалишига ҳисса қўшиш истагида бўлган фуқаролар шу бугунгача 50 дан ортиқ тарихий қўлёзмаларни институтга топширдилар. Мамлакатимиздаги чет мамлакатлар элчихоналари, чет эллик олимлар шарқшуносликка, манбаашуносликка оид китобларни институтга совға қилмоқдалар.

Бу йил Шарқшунослик институти ходимлари тайёрлаб, нашр қилдирган «Маънавият юлдузлари» деб номланган китоб эса, чин маънода маданият ва илм-фан оламига қўшилган муҳим ҳисса бўлди. Ушбу китоб бугунгача ўқувчилар нигоҳидан деярли узоқда бўлган Марказий Осиёда яшаб ижод қилган кўплаб аждодларимиз — машҳур шоирлар, фалакшунослар, риёзатчилар, муҳаддислар, донишмандлар ҳаётидан, ижодидан ҳикоя қилади.

Юртбошимиз кўп марта таъкидлаганидек, миллий маданиятимиз тарихини, меросимизни кенг ўрганиш ҳозирги миллий маънавиятимизнинг қадимий илдизларини очиб беради. Бу бизнинг ўзлигимизга, тарихимизга ўтмиш аждодларимизга ҳурмат-эътибор, ғурур, Ватанга муҳаббат туйғуларини камол топтиради. Зеро, мустақиллик йилларида маънавиятни юксалтириш борасида қилинган ишлар ана шундай буюк мақсадларга хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аппаратининг жамоаси масъул ходим Комилиддин Зокировга оналари **Маҳбуба ЗОКИРОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

«Туркистон-пресс» нодавлат ахборот агентлиги жамоаси агентлик Бош директори Зафар Розиевга отаси **Рўзи ҚОДИРИЙнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аппаратининг жамоаси масъул ходим Зайнилобиддин Низомиддиновга оталари **Шахобиддин НИЗОМИДДИНОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

«Ўзбекистон» нашриёти жамоаси нашриётнинг собиқ директор ўринбосари **Абдумалик АЛИМОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати: Э. Болиев (масъул котиб — «Халқ сўзи»), М. Егоров (масъул котиб — «Народное слово»), Ш. Жабборов (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»), Ш. Ризаев, С. Зинин, М. Миралимов, С. Муҳиддинов, М. Сафаров, Р. Фарҳодий, И.Худоёров, И. Шоғуломов, О. Қаипбергенов (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»), Ў. Ҳошимов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 2715. 23097 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Жамшид ТОҒАЕВ ва Зокир Болтаев томонидан саҳифаланди.
Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи котиб — А. Орипов.
Навбатчи муҳаррир — М. Сафаров.
Навбатчи — Ғ. Жабиев.
Мусаҳҳиҳ — О. Абдуазимов.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

ТЕЛЕФОНЛАР:
Хатлар бўлими 136-29-89; Котибият 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Босишга топшириш вақти—21.00 топширилди: 21.30 1 2 3 4 5 6